Opetus- ja kulttuuriministeriö 24.11.2020

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto

Mika Tammilehto

Valtionvarainvaliokunta

Sivistys- ja tiedejaosto

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Selvitys Kellosepäntaidon Edistämissäätiön ammatillisen koulutuksen rahoituksesta

Valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä selvitystä Kellosepäntaidon edistämissäätiön rahoituksesta koskien valtion vuoden 2021 talousarvioesitystä

1 Taustaa

Kellosepäntaidon Edistämissäätiö sr:n kotimaakunta on Uusimaa. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvassa määrätty vähimmäisvuosiopiskelijamäärä on 83 ja ensisijainen toiminta-alue Uusimaa. Järjestäjällä on luvassaan yksi tutkinto, taideteollisuusalan perustutkinto. Tutkinto sisältää 11 osaamisalaa: jalometallialan osaamisala, kello- ja mikromekaniikanalan osaamisala, metallisepänalan osaamisala, käsityön ohjaustoiminnan osaamisala, puusepänalan osaamisala, restaurointialan osaamisala, saamenkäsityön osaamisala, sisustusalan osaamisala, soitinrakennusalan osaamisala, tuotteen valmistamisen osaamisala sekä verhoilualan osaamisala. Tutkintonimike on artesaani, kelloseppä tai mikromekaanikko riippuen osaamisalavalinnoista. Kellosepäntaidon Edistämissäätiö järjestää ainoastaan käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon kello- ja mikromekaniikan osaamisalan koulutusta.

Taideteollisuusalan perustutkinto sisältyy myös 62 muun ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäjän järjestämislupaan. Tällä hetkellä kellosepänalan ja mikromekaaniikan osaamisalan koulutusta ei järjestä Kellosepäntaidon Edistämissäätiön ohella mikään muu koulutuksen järjestäjä.

Taideteollisuusalan perustutkinto kuuluu ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä kustannusryhmään 3. Aiempi, tutkintojärjestelmästä poistunut kello- ja mikromekaniikan perustutkinto kuului kustannusryhmään 2, jonka painokerroin on 0,99. Korvaava taideteollisuusalan perustutkinto kuuluu kustannusryhmään 3, jonka painokerroin on 1,23. Tämän myötä perus- ja suoritusrahoituksen taso on aiempaa korkeampi. Muutos näkyy merkittävämmin vasta vuoden 2021 ja täysimääräisesti myöhempien vuosien rahoituksessa, koska koulutuksen järjestäjien suoritetiedot perustuvat varainhoitovuotta edellistä vuotta edellisen vuoden tietoihin (perusrahoituksen profiilikerroin nousee v. 2021 n. 8 % ja suoritusrahoituksen pisteet n. 20 %).

2 Toiminnan kustannukset 2013-2019

Opetushallituksen kustannustiedonkeruussa Kellosepäntaidon Edistämissäätiön ilmoittamat ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitteisen toiminnan bruttokustannukset ilman arvonlisäveroa vuonna 2019 olivat yhteensä 1 121 135 euroa. Näistä opetuksen kulujen osuus oli 50,4 % ja järjestäjäkohtaisten yhteisten kustannusten osuus 49,6 %. Kellosepäntaidon Edistämissäätiön järjestämän koulutuksen kokonaiskustannukset olivat 319 073 euroa korkeammat kuin koulutuksen järjestäjän saama valtionosuusrahoitus. Opiskelijavuosikohtaiset kustannukset olivat noin 13 200 € per toteutunut opiskelijavuosi.

Kustannukset olivat vuonna 2018 yhteensä 1 119 980 euroa, josta noin puolet oli opetustoiminnan kustannuksia ja puolet järjestäjäkohtaisesti kysyttyjä kustannuksia (ml. kiinteistö-, opiskelijaruokailu- ja yhteiset kustannukset). Kellosepäntaidon Edistämissäätiön kokonaiskustannukset olivat 233 498 euroa korkeammat kuin koulutuksen järjestäjän saama valtionosuusrahoitus (886 487 €). Kustannukset olivat noin 11 900 € per toteutunut opiskelijavuosi (94 opv), joka oli hieman vähemmän kuin koulutuksen järjestäjän saama valtionosuusrahoitus per tavoitteellinen opiskelijavuosi (n. 10 200 €/opv, 87 tav.opv).

Vuosien 2013-2017 kustannusrakenne käy ilmi taulukosta 1. Nämä tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2018 ja 2019 tietojen kanssa.

Taulukko 1 Kellosepäntaidon Edistämissäätiön ammatillisen peruskoulutuksen kustannukset ja valtionosuusrahoitus v. 2013-2017 (Lähde: Opetushallitus, kustannustiedonkeruu)

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Opetustoiminnan kustannukset yhteensä	**482 895 €**	**453 932 €**	**490 448 €**	**457 747 €**	**419 201 €**
Järjestäjäkohtaiset kustannukset yhteensä	**670 042 €**	**712 054 €**	**707 782 €**	**696 646 €**	**673 883 €**
- josta kiinteistökustannukset	354 069 €	355 208 €	357 255 €	360 135 €	358 069 €
- josta opiskelijaruokailu	61 377 €	66 500 €	68 592 €	61 919 €	68 597 €
- josta koulutuksen järjestäjän yhteiset kustannukset	254 596 €	290 346 €	281 935 €	274 592 €	247 217 €
Valtionosuudella rahoitetun ammatillisen koulutuksen kustannukset yhteensä	**1 152 937 €**	**1 165 986 €**	**1 198 230 €**	**1 154 393 €**	**1 093 084 €**
Rahoituksen perusteen mukaiset opiskelijat (v. 2018 tav. opiskelijavuodet)	**80**	**82**	**79**	**79**	**73**
Kustannukset / opiskelija (v. 2018 tav. opiskelijavuosi)	14 412 €	14 254 €	15 091 €	14 557 €	15 036 €
Valtionosuusrahoitus	**1 121 059 €**	**1 095 291 €**	**1 004 746 €**	**966 387 €**	**915 148 €**

Koulutusalan kustannustiedot kerätään seurantaryhmänä, johon kuuluvat seuraavat alan tutkinnot (Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, Taideteollisuusalan perustutkinto, Kuvallisen ilmaisun perustutkinto Tanssialan perustutkinto, Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto, Media-alan perustutkinto, Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto Sirkusalan perustutkinto, Kello- ja mikromekaniikan perustutkinto (poistunut tutkintorakenteesta 1.8.2018), Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto Painoviestinnän perustutkinto) Seurantaryhmän keskimääräinen bruttokustannus vuonna 2018 oli noin 10 500 €/opiskelijavuosi ja vuonna 2019 vastaavasti noin 10 700 €/opiskelijavuosi.

Kellosepäntaidon Edistämissäätiön kustannusrakenne poikkeaa jonkin verran muista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä. Kellosepäntaidon Edistämissäätiön kustannuksista opetuksen kustannuksien osuus on hieman keskimääräistä pienempi, eli noin 50 %, kun kaikkien järjestäjien kustannuksista opetuksen kustannusten osuus on noin 56 %. Myös taideteollisuusalan opetuksen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista samaa luokkaa.

Kellosepäntaidon Edistämissäätiön opiskelijavuosikohtaiset bruttokustannukset olivat noin 13 200 € vuonna 2019. Kustannukset olivat noin 2 500 € korkeammat per opiskelijavuosi kuin saman kustannusryhmän kustannukset keskimäärin olivat vuonna 2019.

Kellosepäntaidon Edistämissäätiön järjestämän koulutuksen kustannukset ovat olleet pysyväisluonteisesti tuloja korkeammalla Opetushallitukseen toimitettujen kustannustietojen sekä opetus- ja kulttuuriministeriöön toimitettujen selvitysten ja tilinpäätöstietojen perusteella. Kellosepäntaidon Edistämissäätiö sai v. 2012-2017 harkinnanvaraista yksikköhinnan korotusta mm. korkeiden vuokrakustannusten kattamiseen. Uuden lainsäädännön (531/2017) nojalla järjestäjä on hakenut harkinnanvaraista perusrahoituksen korotusta vuodelle 2019 ja 2020 perusteena erityisen kalliin koulutuksen järjestäminen. Vuodelle 2019 harkinnanvaraista perusrahoituksen korotusta myönnettiin 60 000 euroa ja vuodelle 2020 yhteensä 200 000 euroa.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta on leikattu vuosien 2012-2018 välisenä aikana noin 400 miljoonaa euroa eli noin 20 % kokonaisrahoituksesta. Viimeisin rahoituksen leikkaus toteutettiin vuoden 2017 alusta lukien, jolloin rahoitusta vähennettiin 190 miljoonaa euroa. Säästö toteutettiin yhdenvertaisin periaattein kaikille koulutuksen järjestäjille.

Säästöjen toimeenpanoon liittyen opetus- ja kulttuuriministeriö kävi vuonna 2016 neuvotteluita 30 koulutuksen järjestäjän kanssa näiden taloudellisesta tilanteesta ja suunnitelmista toimintansa sopeuttamiseksi alentuneen rahoituskehyksen mukaisesti. Kellosepäntaidon Edistämissäätiö oli yksi neuvotteluun kutsutuista ammatillisen koulutuksen järjestäjästä. Järjestäjän taloudellista tilannetta on seurattu ja järjestäjä kutsuttiin neuvotteluun uudelleen syksyllä 2018. Kellosepäntaidon Edistämissäätiö ei ole nähnyt mahdolliseksi ryhtyä mittaviin talouden sopeuttamistoimiin.

Koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa on myös määräys toimittaa vuosittain ministeriölle selvitys taloudellisista toimintaedellytyksistään.

3 Kellosepäntaidon Edistämissäätiön rahoitus vuonna 2020 ja vuoden 2021 rahoitukseen vaikuttavista tekijöistä

Kellosepäntaidon Edistämissäätiön profiilikerroin nousi vuodelle 2020 enemmän kuin järjestäjillä keskimäärin, mikä kasvatti Kellosepäntaidon Edistämissäätiön saamaa osuutta jaettavasta perusrahoituksesta. Kellosepäntaidon Edistämissäätiön suoritusrahoituksessa käytettyjen pisteiden suhteellinen osuus puolestaan laski, mikä laski Kellosepäntaidon Edistämissäätiön saamaa osuutta jaettavasta suoritusrahoituksesta. Suurin Kellosepäntaidon Edistämissäätiön rahoitusta laskeva tekijä oli kuitenkin rahoitusosuuksien muuttuminen

siirtymäsäännösten mukaisesti. Koska Kellosepäntaidon Edistämissäätiön rahoituksesta vuonna 2020 perusrahoitus muodosti koulutuksen järjestäjien keskivertoa suuremman osuuden ja suoritusrahoitus sekä vaikuttavuusrahoitus vastaavasti keskivertoa pienemmät osuudet, pieneni Kellosepäntaidon Edistämissäätiön rahoitus perusrahoituksen kokonaisosuuden pienentyessä ja suoritus- sekä vaikuttavuusrahoituksien kokonaisosuuksien kasvaessa. Tämä muutos myös vaimensi edellä mainittua profiilikertoimen nousun vaikutusta ja korosti suorituspisteiden suhteellisen osuuden pienentymisen vaikutusta. Vuodelle 2021 ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin rahoitusosuudet vakiinnutetaan vuoden 2020 tasolle.

Kellosepäntaidon Edistämissäätiön rahoitus vuonna 2020 on yhteensä (ilman alv:a) 843 735 euroa. Rahoituksesta suoritusrahoitusta oli 116 151 euroa ja vaikuttavuusrahoitusta 37 731 euroa. Loppu 689 853 euroa oli perusrahoitusta, josta tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella tuleva osuus 489 853 euroa ja loput 200 000 euroa harkinnanvaraista korotusta. Vuonna 2020 Kellosepäntaidon Edistämissäätiölle kohdennettiin tavoitteellisia opiskelijavuosia 83, jolloin suoriteperusteista perusrahoitusta kohdentui 5 900 euroa per opiskelijavuosi.

Verrattaessa vuosien 2020 ja 2021 rahoituksessa käytettäviä suoritteita nähdään, että Kellosepäntaidon Edistämissäätiön suoritteiden määrä on kasvanut merkittävästi. Vuoden 2019 toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella laskettava profiilikerroin, jolla vuodelle 2021 myönnettäviä tavoitteellisia opiskelijavuosia painotetaan, on 7 prosenttia korkeampi kuin edellisenä vuonna. Suoritusrahoituksessa käytettävien suoritteiden (tutkinnon osien osaamispisteet ja tutkinnot) määrä on kasvanut noin 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen tutkinnon suorittaneiden työllistymiseen ja jatko-opiskeluun perustuvat suoritteet ovat kasvaneet lähes 60 prosenttia. Edellä mainittujen suoritteiden kasvun myötä Kellosepäntaidon Edistämissäätiön rahoituksen voidaan arvioida kasvavan runsaat 80 000 euroa.

Lisäksi Kellosepäntaidon Edistämissäätiö on ylittänyt toteutuneissa opiskelijavuosissa sille myönnetyn tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän, joten Kellosepäntaidon Edistämissäätiön tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä voisi olla perusteltua nostaa. Kellosepäntaidon Edistämissäätiö on hakenut lisäystä viiden tavoitteellisen opiskelijavuoden verran. Viiden opiskelijavuoden lisäyksen vaikutus olisi rahoitukseen vajaat 30 000 euroa. Kellosepäntaidon Edistämissäätiön toteutuneiden opiskelijavuosien ylitys tavoitteellisten opiskelijavuosiin nähden oli kokonaisuudessaan 17, joten tällä perusteella Kellosepäntaidon Edistämissäätiöllä olisi ollut perusteita hakea suurempaakin lisäystä tavoitteellisten opiskelijavuosien määrään. Ministeriö ei ole myöntänyt koulutuksen järjestäjille enempää kuin järjestäjä on itse hakenut.

Ministeriö valmistelee vuoden 2021 rahoitusta koskevan varsinaisen suoritepäätöksen 15.12.2020 mennessä koulutuksen järjestäjien hakemusten pohjalta.

4 Ammatillisten tutkintojen kustannuskertoimien tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on parhaillaan valmistelemassa rahoituksen kustannusryhmien tarkistuksia ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteasetuksen tuoreimman käytettävissä olevan kustannustiedon pohjalta. Muutoksia koulutusten ja tutkintojen kustannusryhmiin on tarkoitus tehdä ensi vuoden alkupuolella siten, että muutokset vaikuttaisivat aikaisintaan vuoden 2022 rahoitukseen. Arvioinnissa käytetään myös koulutusten järjestäjiltä saatua palautetta yksittäisten koulutusten kustannuksista. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös taideteollisuusalan kustannusryhmän kerrointen vastaavuutta koulutuksen kustannusrakenteeseen. Valmistelun lähtökohtana on turvata kaikkien alojen koulutuksen ja tutkintojen järjestämisen edellytykset yhdenvertaisesti käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.